Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

HANOI

	Một năm.	Sáu tháng.	Ba tháng.	Một tháng.
Mua tại bản báo hoặc tại các chi-nhánh	6 $ 00	3 . 00	1 . 50	0 . 50
Người đem đến nhà	6 $ 90	3 . 50	1 . 75	0 . 60
Gửi về Đồng Tháp	6 $ 50	3 . 20	1 . 60	0 . 55
Mua tại Trung-kỳ và Nam-kỳ	6 $ 30	3 . 20	1 . 60	0 . 55
Ngoại-Pháp và các thuộc-địa Pháp	6 $ 80	3 . 40	1 . 65	0 . 60
Ngoại-quốc	9 $ 00	4 . 50	2 . 25	0 . 75

Các làng và các công-sở » 8 . 00 8 . 00 8 . 00 9 . 00 »

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur 61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VINH
Rédacteur en chef : PHAN-HUY-LUC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique : TRUNG-BẮC TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 180

ANNONCES

Décomptées à raison de 2 francs au centimètre de hauteur, sur 0 m 065 de large.

Une seule insertion. . . . . 0 $ 30 le c/m
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . . 0 $ 18 le c/m
Réclame dans la 1re page. . . . 2 $ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1 $ 80 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Cái tính hay kiện-tụng ở chốn thôn-quê

I

Nếu ta có ý xem ở mục thời-sự các báo ta cũng các báo tây, chỗ nói về những việc xử tại tòa Thượng thẩm Hanoi, hoặc tại các tòa án các tỉnh, thì không mấy khi là không thấy nói đến những việc kiện tụng ở chốn thôn-quê. Nào khi kẻ dưới kiện bề trên ăn hiếp, nào khi dân-xã kiện lý-dịch lạm thu, khi thì vì ẩu-đả mà kiện nhau, khi thì vì làng-mạ mà kiện nhau, có khi lại chỉ vì một điều tức khí xảy, một chút lợi-quyền nhỏ mà cũng đem nhau đến trước công-môn. Cái tính hay đi kiện nhất là ở chốn hương thôn — hầu như một cái tính chung cho tất cả mọi người nước mình, đến nỗi đã có một nhà ngôn luận qui-quốc nói rằng : « Không thấy dân-tộc nào hay kiện-tụng như dân tộc Việt-Nam ». Lời nói đó là một điều vẻ-vang cho ta hay là một điều đơ-diều cho ta, không phải nói tất ai cũng rõ.

Tuy rằng ở chốn thị thành không thiếu chi kẻ nay thưa mai kiện, không thiếu chi kẻ đã nằm mặt ở chốn công đường, song cái tính kiện-tụng ở nơi thị-xã cũng chưa đến nỗi lan khắp mọi người, hóa nên không hại nhiều ở chốn thôn-quê, là nơi không ngày nào tháng nào là không có việc kiện tụng. Vậy nay ta chỉ bàn riêng về cái tính hay kiện tụng ở chốn thôn-quê mà thôi.

Trước hết ta hãy xét xem cái tính ấy có hại những gì, rồi sau ta sẽ tìm xem vì căn-nguyên gì mà dân chốn thôn-quê hay kiện-tụng để hiệu tìm phương ngăn bớt cái hại nó đi.

Cái hại rõ-rệt nhất là cái hại về đường lý tài kinh-tế. Khi một người nào hoặc đi kiện hoặc bị kiện, thì mọi việc trong nhà đều phải xếp lại, vì tâm trí bao nhiêu đều để cả vào việc kiện tụng, lo sao cho việc được ổn-thỏa mới yên. Buôn bán phải đình, cày cấy phải hoãn, trong nhà chỉ có xuất mà không có thu, đó là một điều hại về lý tài. Mà dù có muốn trông nom công việc như trước cũng khó lòng được, vì nay xuống huyện, mai lên tỉnh, nay tiếp lý-dịch, mai đãi thừa-sai, trong nhà nhộn nhịp, mọi việc bộn bề, đi lại tốn một phần, tiếp đãi có khi ba bồn, đó là hai điều hại về lý-tài. Nào có những thế đâu, kẻ đi kiện muốn được kiện, kẻ bị kiện muốn không thua, tất hai bên đều tốn thấy tăm thẹ, đó là ba điều hại về lý-tài. Thật là người đi kiện cũng người bị kiện, cả nguyên lẫn bị, đều phải thiệt đơn thiệt kép, thiệt đủ mọi bề, cái hại kia há rằng phải nhỏ. Cái hại về lý-tài này không phải là người mình không rõ, ta cứ xem những câu phong-rao của ta như câu « được kiện mười bồn quan năm, thua kiện mười lăm quan cụt » cùng là câu « vô phúc đáo tụng-đình » vân vân thì biết rằng cái hại ấy trước kia đã tỏ tường rồi ! Nhưng khôn thay ! biết thì biết vậy, song cái hại kia không biết tránh xa !

Cái tính hay kiện-tụng lại còn một điều hại nữa là hại về đường đạo-đức. Trong một xã, dân sự phần nhiều là có họ với nhau, không họ gần thì họ xa ; dù không có họ cũng là tình lân-lý, thế mà nỡ lòng bôi mặt kiện nhau, coi nhau như kẻ thù người nghịch, hết sức tìm mưu lập kế để lừa lọc hãm hại nhau, như thế thì còn ở với nhau sao được, còn trông mặt nhau sao được nữa ! Ôi ! dĩ hòa vi quí, trong sách thánh-hiền đã dạy, mà người miệng thường nói đến luôn, ta há không hiểu rằng « một đời đi kiện ba đời thù nhau » hay sao, mà nỡ lòng làm tổn thương cái tình họ hàng làng mạc cho đành ! Chỉ vì cái tính hay kiện tụng mà trong dân làng chia bè chia đảng, hiềm khích lẫn nhau, chớ không chịu kết thành. một đoàn thể thật liên lạc, cùng lòng cùng sức làm lợi cho nhau. Lại cũng vì cái tính hay kiện tụng mà sinh ra hộ hàng thân thích xa nhau, anh coi em như thù nghịch, chú coi cháu như người dưng, thậm chí có khi vợ đối với chồng, con đối với cha, cũng không còn có chút tình chi cả. Như thế cái tính hay kiện-tụng thật là có hại về đường đạo-đức vô cùng, cứ xét tình trạng một làng hay kiện thì rõ, không phải là một sự sai ngoa.

Đối với cá-nhân, cái tính hay kiện-tụng, lại còn có hại cho cái nhân-cách, cái phẩm giá từng người nữa. Khi mình có việc kiện ai, mà muốn cho mười phần chắc thắng ở trong tay, tất phải tìm thấy chạy thợ. Mà tìm thấy chạy thợ nào có phải chỉ mất tiền không đâu, lại còn phải hạ mình vay lấy để người ta hết sức giúp cho. Không những chỉ phải vạn lạy những kẻ hơn mình mà thôi, thường khi lại phải vạn lạy cả những kẻ không ra gì, không bằng mình, lúc thường không đáng cùng mình nói chuyện nữa. Kể đi kiện phải chịu qui-lụy một cách đê-hạ một phần, thì người bị kiện lại phải qui lụy một cách đê-hạ hai phần. nào hết vạn ông đê nầy, lại lạy thấy thông kia, có khi lại còn phải hạ mình cầu cứu đến những phường hạ-lưu thô-bỉ chúng vừa được ăn được lễ lại vừa được nói được hành nữa. Ấy là không kể khi vào quan phải bao phen qui gối cúi đầu, nghĩ đến thật là đê-nhục ! Một người biết qui cái phẩm-giá mình, biết giữ gìn cái nhân cách cho không bị khinh khi miệt hạ, tất không khi nào lại chịu làm những sự nhơ nhuốc như vậy. Lúc ấn còn bền lẽn ngượng ngùng, còn biết cho là xấu hổ đê-nhục, nhưng dần dần quen tính, không còn có chút chi e-lệ cả, thế là nhân-cách thành ra tí-tiệt, phẩm giá thành ra khinh thường, người mà đã không còn nhân-cách, không giữ phẩm-giá, thì còn điều chi hèn-hạ mà chẳng làm. Ôi ! ta cứ xét phần nhiều dân sự ở chốn hương-thôn, thấy những kẻ nay thưa mai kiện có phải là những hạng người có nhân-cách cao-thượng, có lòng tự trọng tự kính hay không ? Hay phần nhiều chỉ là những hạng nhân-cách đớn-hèn, coi thân mình như cỏ rác cả.

Nói tóm lại, cái tính hay kiện-tụng thật là có hại vô cùng. Nào hại về đường lý-tài, nào hại về đường đạo đức, cái hại đã từng rõ rệt khắp chốn thôn-quê ! Tuy rằng người mình cũng rõ cái tính đó có hại những gì, song cái tính hay kiện-tụng kia, không những không bớt đi, mà lại càng ngày càng bành trướng hơn ra, thật là một điều nguy hiểm cho dân mình vậy. Trong bài sau ta sẽ xét cái tính hay kiện tụng ấy vì những căn nguyên gì để hiệu xem có cách chi điều-trị ngăn-ngừa hay không.

B. G.

Âu-châu điện-tín

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 14 Mars 1923

Pháp và Nhật

Pháp-bộ nước Pháp đến Tokio và Yokohama được thiên-hạ rất là hoan-nghênh. Tại Yokohama có đặt hội hoan-nghênh phái-bộ

Nhật-bản và Trung-hoa

Ở Tokio có điện báo đến nói rằng bức thư của Nhật-bản phúc lại đã soạn xong rồi. Khi nào viện Cơ-mật ưng chuẩn thì bức thư ấy sẽ gửi đi. Nhật-bản từ chối một cách nhã nhặn, song nhất quyết từ chối, không chịu điều đình về việc ấy.

Nước sông Seine

Nước sông Seine lên được đến cực điểm.

Pháp với Bỉ

Quan tổng-trưởng tòa Nội-các, quan tổng-trưởng bộ Chiến-tranh, quan tổng-trưởng bộ Công-tác đến Bruxelles đã trở về Paris vàng hôm thứ ba.

Báo *Le Temps* nói rằng trong cuộc hội-nghị Bruxelles, hai chánh phủ đồng tâm hợp ý với nhau. Cái chương-trình về việc trù bình và việc trừng-phạt những việc hành-thích hiện đã soạn xong rồi. Hai chánh-phủ định rằng hễ nước Đức thi-hành các điều khoản cam đoan, thì hai chánh phủ mới rút quân về, chứ nếu Đức chỉ hứa hão huyền mà thôi, thì không khi nào chịu rút quân về.

Gió bão tại Hoa-kỳ

Một trận bão lớn làm hại rất nhiều ở Trung-bộ và Tây-bộ nước Hoa-kỳ. Ba chục nóc nhà bị đổ, người bị hại cũng nhiều. Tại Chicago cũng có nhiều người bị hại và xe-hỏa không đi lại được.

Việc nước Nga

Chánh-phủ nước Nga tổng giam tại Moscou một vị giám-mục và 13 vị linh-mục về đạo Thiên-chúa. Nguyên các vị ấy từ Pétrograd đến đấy để dự việc tranh tụng đã ngày 14 này sẽ xử.

Việc trong hạt trú-binh

Ngoài những việc hành-thích như ở Ruer, và ở Dorimund mới rồi, và những việc nhỏ mọn khác ra, là do ở các hội bí-mật gây nên, thì trong hạt trú-binh đại cương vẫn được bình-tĩnh. Bọn thợ thuyền thấy theo mệnh lệnh chủ chánh-phủ Berlin cũng không được công hiệu là mấy, thì xem chừng họ có lòng chán nản. Vả, xem lời lẽ trong các bài diễn văn đọc mọi nơi ngày hôm chủ nhật mới rồi bí đã thấy có ý muốn điều-đình rồi.

Người Đức lại hay tỏ ý muốn điều-đình ấy với các đại-biểu ngoại quốc, để làm ra Đồng minh có lòng cưỡng bách kia khác, mà họ thì sẵn lòng muốn được yên ổn. Nhưng nếu Đức thực có lòng điều-đình, thì Đức phải trù-tính làm sao mà cải-lương được cái tài chánh của mình, nhược bằng không thi những lời hứa hẹn của nước Đức chẳng qua chỉ là những lời lừa đảo mà thôi.

Việc kinh-tế ở Pháp

Báo *Les Débats* có nói : số tàu thuyền trong cảu sông ngòi nước Pháp cấm ngoài lăng lên, mà số thu nhập của các sở hỏa-xa cũng nhiều hơn, như vậy thực chứng rằng nền kinh-tế nước Pháp trong năm 1922 đã phát đạt hơn nhiều.

Nước Đức đối với Pháp

Nhân nước Đức có ta thảo về việc trả bình trong hạt sông Rhur, các báo có nhắc lại những việc ngày xưa nước Đức đối đãi với nước Pháp. Như sau khi hai nước đã ký với nhau tờ hòa-ngị Francfort, thì nước Đức có định rằng hễ quan Thiers đặt những quan-lại khác không đáng tin cậy, hoặc là đến mùa xuân năm 1873 nước Pháp chưa nộp đủ binh-phí, thì nước Đức lại đem quân sang đóng địa-hạt nước Pháp. Nay nước Pháp cũng xử trí như thế. Và các phương-sách của Pháp thi-hành ngày nay lại có định trước trong tờ hòa nghị Versailles.

Các báo lại nhắc lại rằng ngày tháng Août 1871 viên tể-tướng Bismarck có viết cho viên đại-lý của nước Đức ở Paris là M. Walderas như sau này :

Nếu nước Pháp có điều gì biến đổi, mà nước Đức phải đem thêm quân đến, thì nước Đức có toà bắt nước Pháp chịu tiền phí tổn về việc ấy. Tuy rằng trong hòa nghị không có nói gì đến việc ấy, song chẳng qua là một cái kết quả giản tiếp của cuộc giảng-hòa, vì cái mục đích là để đỡ cho cuộc hòa được hoàn toàn chắc chắn vậy.

Tin Trung-hoa

Ngày 7 Mars 1923

Hương-cảng đặc-điện

Hạm-đội ở Sơn-đầu quay về Quảng-châu. Đệ-tứ sư đi sang Cao-châu. Quế-quân tuyên bố quân-luật ở Quảng-đông. Tôn-tổng-thống đã triệu tập các yếu-nhân trong chính-giới tại Nông-lâm thi-nghiệm-trường, để hội-nghị về việc tái-bình. Hứa-sùng-Trí vẫn ở Phúc-kiến. Tạ vấn-Bình đánh được quân Thẩm-vinh-Quang.

Lin Tôn-bảo Kỳ

Tôn-bảo Kỳ xin từ chức, Lê-nguyên Hồng cố ý giữ ở lại.

Tài chính tổng-trưởng

Lưu-áu-Nguyên nhân việc tiền-tệ ngoại quốc bị quốc-hội công-kích, có ý quản nắm, mới tiến cử Lý-sĩ-Vĩ làm tài-chính tổng-trưởng

Tài bình phế độc

Các quan ở Bắc-kinh quyết, ngại dân ngày nguyện-liên lập hội hoa-đồng để vận-động về việc tái-bình phế-độc.

Kinh-Tuy thiết lộ

Chuyến xe hỏa về đường Kinh-Tuy thiết-lộ trệch bánh ra ngoài, tổn hại rất nhiều.

Tào, Ngô đồng ý

Tào, Ngô đồng ý định vay Nhật-bản số tiền một vạn vạn. Đem 7 nghìn vạn trả những nợ cũ của Nhật, đem 3 nghìn vạn làm tiền phí tổn về việc tuyên-cử tổng-thống và việc quân sự miền Nam. Trong khi ký tờ điều-ước, hãy giao trước 500 vạn. Có tin ở Đông-kinh rằng : Nhật-bản đã thuận cho vay mà lấy Lê-đại tạo-tệ làm điều kiện. Việc này hiện đang tiến-hành.

Vấn đề tổng-thống

Tào-Côn điện cho Trương-thiện-Tăng để thương-nghị định chủ Đào-gia-Đạo làm Giang-tây tỉnh-trưởng.

VẬN-ĐỘNG THƯƠNG-NGHỊ

Sứ-thần Anh vào yết-kiến Trương-thiệu-Tăng, cổ khuyên về việc tái-bình, bảo rằng nếu không tái-bình thì quyết không thể nào mà mưu việc thống-nhất được.

Bài ca Âu-trí-viên

XCVII

Một lò thiên-diễn hóa sinh,
Vuông tròa thể tượng khác hình chi đâu ?
Cũng loài nên phải yêu nhau,
Đội lòng báo-đức một màu tương thân.
Chữ rằng : báo-ái vi-nhân,
Mới câu Bảo-xích kinh-văn còn truyền
Lòng lành vốn sẵn tự-nhiên,
Trước nên thương kẻ khó-hèn thơ-ngây.
Giống người như thể giống cây,
Nhớ nơi linh-tủ nhớ tay tri-bồi.
Từ khi đắm mặt nấy chồi,
Nào vun, nào tưới đám đời trông nom
Nào khi nắng gió cho trôm,
Nghìn cành muôn ngọn bóng-tàm rườm rà.
Mai này kết nụ, nở hoa,
Quả ngon, gỗ tốt người ta được dùng.
Hưởng chi những bọn nhi-đồng,
Dẫu còn bé nhỏ cũng đồng quốc-dân.
Nếu không nuôi dạy cho cần,
Về sau kết quả mang thân kém thay !
Muốn cho gây được giống hay,
Ấy nên hết sức những ngày còn thơ
Xem như : Mạnh-mẫu thuở xưa,
Trạch lân cho ở, đoạn cơ dạy rèn
Sau con nên bực đại-hiền,
Nghìn thu mẫu-giáo lưu truyền đến nay
Ai ơi ! trông đấy mà hay,
Khéo nuôi phải cách, dạy ngay phải
Kia xem thôn ổ các làng, [đường.
Giàu-sang thì lắt nhỏ-nhăng lắm thay !
Những nhà phú-hậu xưa nay,
Ăn ngon, mặc tốt, tối ngày bỏng mang.
Chỉ bèn thế-dục lệ thường,
Còn bèn trí, đức đói đường có chi ?
Thương thay ! những lũ bần-nhi,
Mẹ cha lận-đận sớm đi, tối về.
Bỏ liều nguy hiểm những bề
Gác tình yêu-mến, xoay nghề kiếm ăn
Mặc khi no, đói, cười, nhăn,
Ăn dơ, chơi bẩn, ai chăm, ai nhìn.
Chỉ vì kém gạo, kém tiền,
Để lòng tinh-thiện hóa nên mê-hồn.
Tiếc thay ! còn chút còn con,
Nào ai bồ dưỡng óc-khôn cho tròn ?
Thương ôi ! cũng một nước non,
Càng loài tiên-phụ, càng con mẹ rồng
Vì hay giáo dục phổ thông,
Ninh-binh có kẻ thành-đồng kém ai ?
Mừng nay nhân-trí đã khai,
Nỡ nào để lũ anh-hài bơ-ngơ.
Bể nhau đoàn-thể trong-ngoài,
Kẻ giàu, người khó đỡ bề lẫn nhau.
Dục-anh-viện nên dạng đâu,
Dưỡng-mông vườn ấy lại mau dựng
Xem như : Âu, Á các miền, [liền.
Đặt trước Ấu trí khai-điền gây nên.
Số nhiều xin kể lên trên :
Nhất bèn Đại-pháp sản nghìn sở linh.
Hà-lan nước đã văn-minh,
Tính trong các sở linh-linh một nghìn.
Còn như Tị-lợi chỏ nhen,
Kể ra cũng được hai nghìn năm trăm.
Khen thay ! các nước hay chăm,
Cho nên dân-số gấp năm gấp mười.
Á-đông rộng đất, nhiều người,
Mà nay nhân-thuật mới hơi tiến dần.
Ấu-viện cũng bắng ra gần,
Japon mở lại bằng phần Chi-na.
Hai trăm năm chục bốn nhà,
Tính gồm hai nước mới đà nên trăm.
Nước ta ngoại bốn nghìn năm,
Ngẫm xem hoằng-trang thương tâm nhiều bề.
Bấy lâu những chốn thôn quê,
Ngọn đèn giáo-dục lập-lòe chưa thông
Bây giờ văn, quỹ bảo đồng,
Gắm thêu đàm bọc chỏi Hồng từ đây.
Để trông quỹ-quốc làm thầy,
Nào ai xướng khởi việc này dựng ra ?
Hội khai-trí các danh-gia,
Lo vì khuyết-điểm nước ta còn nhiều.
Ngọn cờ tờ rõ mới treo.
Mong dân miền thiếu khỏi điều nguy
Dốc niềm bảo chẳng không từ riêng [chung
Nào hiền-hoạn, nào cự-công.
Nào nhà Hàng-trưởng, nào dòng Hào-
Từ thành-thị khắp hương-lư. [thư.
Muốn lòng từ ái cũng như một lòng.
Lạc-quyên sĩ cũng lạc tòng.
Hằng-tâm hằng-sản công đồng mọi nơi
Lập nên đường việc thanh thơi,
Nhà cao vườn rộng vui chơi thỏa-lòng;
Chọn người bảo-mẫu coi trông,
Chăm bề nuôi dạy ngày không trễ tràng.
Trước thời thể-dục cho tường,
Đỡ ăn, đỡ mặc thường thường sạch trong.
Cơm nhân, nước nghĩa rửa lòng,
Thân pha mùa trắng, hình dung vẻ
Thứ hai đức-dục gia công. [hồng.
Lễ-nghi là sánh, liêm trong là quí.
Khi ăn ở, lúc vào ra,
Vin cây hòe, quế, ngẫm hoa đình-
Sau thời trí-dục mọi đường. [đường.
Kìa chơi xe đạp, khi dương quả-cầu.
Dung dăng dung dẻ nhau sau,
Tập khuôn kỷ nghệ nhuộm màu trí-
Mới vàng hoa cỏ sánh non, [khôn.
Tinh thần hoạt bát, hồng hồn tinh
Bánh bao nói giống da vàng, [tàng
Nhờ ai tô-điểm vẻ vàng thế nầy ?
Ơ ai lễ độ ra tay,
Xuân-đài vực lũ trẻ gầy lên người.
Mai sau khôn lớn nên người.
Nặng nề nghĩa nước, tỏ tài chữ nho !
Sắt son lạc nghĩa đồng-bào,
Ơn trên ghi lại bia cao lâu truyền.
Nghìn thu vườn ấy còn nêu,
Tuyết sương chỏi Lạc, càng bền càng
Chúc cho nhà nước muôn đời, [tươi.
Bình cao giảng tử, Nhị dài nước trong
Dã-đề ức triệu nhi-đồng !
Dâng câu tụng-đức ca-công mấy lời.

LỜI ĐÀN BÀ

Cảnh tượng năm mới

Ông thời bông lau hỏi « tuế tuật »,
Gió rung cành liễu cảnh « niên hoa ».

Khi trời đầm thắm, lòn phòn mưa xuân, cái quang-cảnh êm đềm ấy làm thêm trẻ hẳng cho nhân du khách thường xuân biết bao, nào ngựa xe nức đầm hương hay, xanh thắm đầy đường gấm trải, trai thanh gái lịch nhộn nhàng rạp hát trường ca, mũ trắng đủ đem tờ mờ khắp liệu trà quán rượu. Từ bên mồng một cho đến liền hai mươi, mà người ta vẫn còn đông đúc như ngày hội. Poẻn nhiên người quê mùa nó nức hơn kẻ ở thành-thị nhỉ, tỉnh như bộ biển lấy cảo : « khoái lạc để làm thêm nức mạnh khỏe cho con người » mà quản-chi : « đột lạc quá độ, lại hư hỏng đến sự nghiệp của đời người », khi nào qua vui cũng sinh buồn, quá chơi cũng sinh hại, phàm việc gì cũng thế, cho nên người ta phải giữ-gìn tự điều-độ mà chơi, thời không đến nỗi khi thái-quá, khi bất cập. Ngày vậy nghỉ ngơi trong buổi giêng hai, chưa làm lụng được mấy, mà cái lối tế chơi ra năm rất là bằng hết mấy ngày nào cũng lễ hội cục cằn cục nhằn, có ngại chỉ cuộc tích-kế hoạch-đồng quanh năm. Tục mình có câu : « làm giêng là tháng ăn chơi », song thuộc về đời trước, vật giá ăn tiêu còn dễ làm ra hơn thời buổi bây giờ nhiều lắm, cho hiện nay sự-sản càng khó khăn, khôn khéo thêm chiều đi đẹp.

Do Văn Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ nhiệm Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

cho bọn người trung-lưu và hạ-lưu hơn hết, mà ta thử xem trong một xứ nào, hay một cõi nào là cũng người không có tiền sẵn, chiếm phần đông hơn, người có tiền sẵn đã có nhiên rồi, hà tất phải xét kỹ, mới biết vậy thì sự ăn chơi lưu-liên rất hại cho hai hạng người ấy và đàn bà con gái, lại càng hại hơn nữa, vì mảng ham đua tranh nhau hoa hòe bề ngoài, mà nề nếp trong bổn phận phải có, thời hư hỏng hẳn mất hết, còn đâu mà nói nữ hạnh nữ-công, thường những cái tính xấu nết hư, càng do các chỗ phiền hoa nhiệt-náo mà sinh ra cả, nhân-tình bồn tạp, kẻ biết đạo đức giữ gìn phong-hóa thời ít, mà người ham mê du đãng thời nhiều, nhân thế, mà bọn đàn bà con gái hay bị sự quyến dỗ cám dỗ thành hư hỏng tính nết đi, làm rối cho đạo gia-đình sinh lắm cái ác-cảm gớm ghê, để con mắt người bàng-quan trông vào không thể nhịn được, nhiều người phải than thở nói rằng: nếu sự văn-minh về đường tinh-thần mà tiến-bộ được lanh chóng như sự văn-minh về đường vật chất chẳng là hạnh-phúc cho xã-hội nhân quần biết chừng nào.

Đạm Phương nữ-sử, Huế.

Một cách cứu người chết ngạt

M J. L. Breton, đã đệ trình Khoa-học Hàn-lâm-viện một bài của MM. René Légendre và Maurice Nicloux, nói về cách cứu những người bị chết ngạt.

MM René Légendre, Maurice Nicloux nói về cái phương-pháp mới bên nước Pháp ít người dùng. Cách ấy là để người bị ngạt nằm sấp xuống rồi giận lên lưng người ấy theo nhịp để làm cho người ấy thở được. Cái phương-pháp ấy, dễ làm hơn mà lại đỡ khó nhọc hơn cái cách các nhà chuyên-môn thường dùng bên Pháp, là để người bị ngạt nằm ngửa mà kéo tay hoặc kéo lưỡi để làm cho người ta thở được.

Đoản-thiên tiểu-thuyết

Tấm lòng trinh-bạch

V

Lão quản-gia về thưa sự tình cho công tử biết, công-tử được tin ấy tức giận vì không được như lòng sở-ước. Công-tử gắt bọn gia đinh sao để cho Bảo-phượng trốn đi và hạn cho một tháng, nếu mà chúng không tìm thấy Bảo-phượng thì sẽ phải đuổi đi. Bọn gia đinh và lão quản-gia thất điên bát đảo; cắt nhau đi dò la tìm hỏi. Công-tử hứa cho tiền thưởng, người nào biết nàng trốn tránh ở đâu đến báo sẽ được tiền. Trong thành ngoài phố đi đến đâu cũng nghe thấy người ta nói đến chuyện nàng Bảo-phượng vì công tử họ Lê muốn ép duyên sắt cầm, nên bỏ nhà đi đâu mất, biệt vô âm tín. Phần thì bà nàng cho người nhà đi tìm khắp mọi nơi, phần thì công tử sai bọn gia-hạ đi tróc nã, mà chẳng thấy vết tích đâu cả. Bà nàng thương xót than khóc suốt đêm ngày. Cảnh sinh. Nhưng chỉ là những lời nói không có chứng cớ gì có thể làm cho tin được.

Đương lúc bấy giờ, ở nơi biên-thùy có giặc quấy nhiễu, nhân-dân muôn phần khổ-ải, cha bỏ con, chồng bỏ vợ; cửa nhà bỏ đấy, lũ năm lũ bảy, già trẻ kéo nhau đi lánh cái nạn can qua. Người trong nước trai trẻ tráng-kiện lắm kẻ tình-nguyện đi giữ cái bờ cõi cho tổ-quốc. Lý-sơ ở nhờ nhà một người bạn đồng-song học tập. Nhân trong nước có việc, chàng xin vào đầu quân. Lý sơ nguyên là dòng dõi thế-phiệt, có chí khí anh-hùng. Thấy quốc-gia hữu sự, nên biến minh mà quên hẳn hiếu tình. Cái khổ nằm sương gối đất chàng trải bao phen. Đã từng lắm phen xông pha nơi hòn đạn mũi tên. Mấy lần đã lập được công to; trong cơ ngũ người trên yêu vì, kẻ dưới kính mến.

Đương khi ở nơi chiến-trường Lý-sơ tiếp được một phong thư. Trong thư, bạn kể cho Lý-sơ biết vì lẽ gì Bảo-phượng phải bỏ nhà ra đi, thân-thích họ hàng hết sức đi tìm đi hỏi mà biệt vô tăm tích, không biết sống chết thế nào. Và công-tử họ Lê là người say hoa đắm nguyệt cũng phải gia-đình đi tìm mọi nơi, lại có hứa ai biết đàng ở nơi nào báo cho biết, thì công-tử trọng thưởng. Trong kinh thành đi đến đâu cũng nghe thấy người nghị-luận về chuyện Bảo-phượng.

Số là công-tử họ Lê lấy thế làm càn. Đi đến đâu gặp người mỹ-nữ nào là bày mưu lập kế để hãm hại; dù tốn bao nhiêu tiền cũng không ngại, chỉ cốt cho thỏa được dục-tình. Vì cách tàn bạo của công-tử nhân-dân chứa chất sự căm tức. Công-tử thế-lực to, đi đến đâu cũng có người vị nể, nên chi không ai là người dám báo thù.....

Lý-sơ xem xong bức thư ấy thở dài, hầm hầm nét mặt, trong lòng đau đớn như kim châm, tức giận cho quân vô-lại lấy thế ăn ở trái với luân-thường đạo-lý. Không nhẽ vì tình mà bỏ bổn-phận, nên chàng đành ngậm đắng nuốt cay, để việc riêng một bên lòng, đợi cho khi bãi binh sẽ liệu cách báo thù cho người yêu.

Bọn gia-đình của công-tử họ Lê ra công cố sức ngày đêm đi tìm Bảo-phượng; bọn ấy đi khắp đó đây dò la. Đến sau, có người mách chúng nói rằng bộ quần áo của Bảo-phượng ở nhà hai vợ chồng người bán áo cũ. Hai vợ chồng người ấy bị chúng tra hỏi mãi mới phải nói thật với bọn Khuyển Ưng, và tả-cảnh rằng khi mặc quần nâu áo vải. Được tin đích xác như thế, chúng lại dò la thăm hỏi riết; có người nói rằng mụ lái đò kia bỗng nhiên đi đâu mất, trong thuyền của mụ chỉ thấy có một người thiếu-nữ nhan sắc tuyệt vời; song không ai biết tông-tích người mỹ-nữ ấy.

Bọn gia-hạ về nói sự tìm hỏi được như thế cho công-tử nghe; công tử đoán chắc người thiếu-nữ ấy là người mà công-tử bấy nay thầm yêu vụng nhớ. Tức khắc công tử thay hình đổi dạng thân hành đến bến đò ấy xem sự thực hư thế nào. Khi công-tử đến gần đấy, Bảo-phượng đương ngồi ở [...] Giọng ca ai xuôn chở kẻ nghe cũng như ngây như dại vậy. Công-tử sẽ lại gần lắng tai nghe thấy nàng than như thế này:

«...... Lý-sơ ơi! Đôi ta đã đính ước kết duyên Chân Trần, mà lòng trời không chiều, đến nỗi phải phân ly, chàng góc bể chân trời, thiếp không được gần gụi, đành liễu xuân xanh một đời. Trước kia, thiếp vẫn gìn vàng giữ ngọc, tính cuộc vuông tròn, chẳng may gặp quân hiếu-sắc đem lòng tiểu-nhân muốn cưỡng bách, nên thiếp phải dãi dầu tấm thân. Từ khi thiếp từ-giã cửa nhà thân thích, không ở trên mặt đất nữa. Đêm ngày thiếp lênh đênh trên mặt nước cùng một con thuyền. Gió đông hiu-hắt, lửa chài nhấp nhô. Kìa kìa lá vàng úa rụng, người này cảnh ấy trăm phần bi-sầu. Lại gợi lòng nhớ đến ngày hai chúng ta vui câu chuyện bên cạnh lũy tre, lá úa tả tơi lìa cành! Thiếp đây không phải là phường tham tài bỏ nghĩa. Nghìn vàng quân vô lại hồ dễ đã mua được tiếng cười của thiếp. Tiếng cười câu nói của chàng không bao giờ thiếp bỏ quên. Thiếp đây lấy làm khinh kẻ vô lương; dẫu có lênh đênh trên mặt nước để đợi chàng cũng cam lòng. Lý-sơ ơi! Chàng đi đâu, ở nơi nào, nào thiếp [...] giọt lệ hòa lẫn dòng nước, chàng có thấu tình cho chăng? Ngày lì ăn, đêm biếng ngủ, chỉ thở vắn than dài, ruột tằm chín khúc, đòi đoạn từng cơn.»

Công-tử nghe rõ ràng những lời Bảo-phượng thở than, không còn ngờ là chi. Êm bao Rồi lắc đầu mà nói rằng: «Nay ta mới rõ vì lẽ gì nàng bỏ nhà trốn đi»

Công-tử bước chân xuống thuyền, Bảo-phượng lật đật ngồi dậy. Công-tử trông thấy nàng, lòng xuân phơi phới, bể ái cuồn cuộn. Công-tử đã gặp nhiều người thiếu-nữ, chưa từng thấy người nào nhan sắc chim sa cá lặn như Bảo-phượng, để khiến cho công-tử quyến-luyến, công-tử mê về sắc say về tình. Công-tử giả làm khách bộ-hành bèn nói rằng: «Người thiếu-nữ kia ơi, có muốn chở tôi sang bên kia sông không?

Nàng Bảo-phượng thỏ thẻ đáp rằng: «Thưa ngài, nghề của tiện-thiếp chỉ là chở khách qua sông. Gặp khách sao lại không chở.»

— Nhưng xem ra nghề này nặng nhọc cho tiểu thư thì phải.

Khách vừa nói vừa xuống thuyền Bảo-phượng đôi tay bơi mái chèo vừa chèo vừa trả lời rằng:

— Dạ! Thưa ngài, con nhà chài lưới sao lại lấy nghề này làm nặng nhọc. Tiện-thiếp ngu hèn nên không thể tập được nghề khác cho được nhẹ nhàng hơn.

— Này tay trong ngọc trắng ngà kia không phải là để chèo thuyền. Mặt hoa da phấn kia chịu sao được mưa sa gió táp? dầu dãi sao được nắng sương? Tiếc thay cho đóa hoa tốt tươi phơi bày ra nắng mưa. Thân vàng ngọc này ở nơi cung cấm lầu cao mới xứng đáng cho. Nhưng, sao lại lánh thân ở trên dòng nước này?.. . (Còn nữa)

Thanh-trai, Trương-qui-Bính

Chiếc tàu 98 tấn tên là Speejack, của một người cự phú nước Mỹ là M. Albert Gowan, đưa dâu rể mới đi vòng quanh thế giới vừa về Nữu-ước, tính ra đã đi được 4 vạn anh-lý trong mười sáu tháng trời.

Bắt đầu đi từ Nữu-ước, ngày 21 Août 1921, chú rể là M. Gowanva cô dâu mới cùng mấy người bạn thân đi qua sông đào Panama, đến thăm châu Úc, xứ Nouvelle-Calédonie bờ bể xứ Ấn-độ, rồi vượt qua sông đào Suez sang các bể Âu-châu để từ đấy chở về Hoa-kỳ.

Cuộc du-lịch quanh thế giới tốn 15 triệu quan, riêng tiền dầu xăng mất 1 200 000.

KÝ TÊN KHÔNG RÕ

Bản-quán xin các ngài mua báo khi có việc gì viết thơ dời hỏi bản-quán, thì cho biết cái số in ở tờ giấy gói báo, hoặc là gửi cho bản-quán cái giấy quấn ấy, để cho người làm dễ tìm kiếm. Kẻo các ngài thường hay ký tên vắn tắt, hoặc thảo quá, không sao đọc được, thành ra nhiều khi bản quán không biết ai mà trả lời.

VIỆC HANOI

Giá bạc. — Kể từ ngày 15 Mars này, giá bạc ở kho Nhà nước định là 8 $ 85

Thị-giá quốc-trái. — *Ngày 15 Mars 1923* 3 %. 58 45 — 5 %. 1915-1916 73.30. — 4 %. 1918 60.80. — 5 %. 1920 87. — 6 %. 1920 86 60

Quốc-trái Đại-pháp. — Sở Hưu-bổng ngạch các quan cai-trị Đông-pháp được phép dùng một số tiền là hai triệu quan để mua trái-phiếu Đại-pháp.

Ngạch các quan cai-trị — M. Monnet quan cai-trị hạng nhì, chiều theo nghị-định ngày 28 Mai 1922 tạm bổ làm công-sứ tỉnh Hà-tĩnh thì nay giữ thực thụ chức ấy.

M. Colombon quan cai-trị hạng nhì hết hạn nghỉ thì nay bổ đi công-sứ tỉnh Khánh-hòa thay quan cai trị Brede về nghỉ.

Quan giáo-sư Bruhnes. — Quan giáo-sư Bruhnes đi sang Vân-nam-phủ ba ngày, sáng hôm nay lại trở về Hanoi. Chiều 13, ngài có diễn-thuyết tại Văn miếu học hội về dân tộc các nước, các quan tỉnh và nhân dân đến nghe có đến hơn một nghìn hai trăm người.

Hội đền Hai-bà. — Đến ngày 5 tháng hai ta này là ngày hội đền Hai-bà. Dân làng Đồng-nhân đã xin được phép mở hội 3 ngày. Bắt đầu từ mồng 5 cho đến mồng 8 ta, tức là ngày 21, 22, 23 và 24 Mars này, Hôm ấy sẽ có rước đi các phố.

Các học-đường nghỉ lễ Phục-sinh. — Nhân dịp lễ Phục-sinh (Pâques), các học đường Pháp và Pháp-Việt được nghỉ như sau này:

Các trường Pháp:

Từ thứ tư 28 Mars, sau buổi học chiều đến thứ ba 3 Avril. Các buổi học ngày thứ ba 3 Avril sẽ lui về ngày thứ năm 5 Avril.

Các trường Pháp-Việt (cả trường kiêm bị và sơ-đẳng):

Từ ngày thứ tư 28 Mars, sau buổi học chiều, đến ngày thứ hai 2 Avril. 16 Avril trở đi, theo như giờ sau này:

Các trường Pháp

Sáng: Từ 7 giờ 30 đến 10 giờ 30.

Chiều: Từ 3 giờ đến 5 giờ.

Các trường Pháp Việt (cả trường kiêm-bị và sơ-đẳng)

Sáng: Từ 7 giờ 30 đến 10 giờ 30

Chiều: Từ 2 giờ 30 đến 5 giờ.

LẠI VỀ PHỐ CŨ

Bản-hiệu vì sự tu tạo nên tạm trú tại số nhà 17, phố hàng Giấy. Nay việc công-tác đã thành, từ 1er Février này, bản-hiệu lại thuyên về ở phố Cầu-gỗ (Rue du Pont en Bois) số 86 và 88.

Các quý-khách có phiếu Quốc-trái muốn bán hay là có thư tín giao thiệp với Bản-hiệu xin cứ viết về đây kẻo lầm.

ĐÔNG-KHÊ, LÊ-ĐÌNH-CẢNH

86, 88, Rue du Pont en Bois, Hanoi

Cẩn-bạch

Qui-khách đi qua. — Quan Công sứ Jabouille tỉnh Quảng-trị nghỉ một tháng để sang Thượng-hải đã tới Hanoi chiều hôm kia.

Mất giây điện-thoại. — Từ đầu tháng đến giờ, đường giây Điện thoại Hanoi Haiphong qua địa hạt Hưng-yên bị kẻ trộm cắt trộm hai lần rồi: Đêm mồng 5 rạng mồng 6 Mars nó cắt mất một đoạn giây đồng dài ở gần ga Lạc đạo. Đêm mồng 9 Mars nó lại cắt cả bốn giây vào quãng ki-lô-mét 27, 28 gần làng Đông-mai vào khoảng ga Lạc-đạo và Xuân-đào.

Lâu nay vì chúng hay cắt trộm giây đồng, quan trên đã sức tuần phòng riết ở đường xe lửa là lối đường giây điện-thoại đi qua, thế mà vẫn có kẻ dám cắt trộm thì cũng táo gan thật.

Việc cắt trộm giây này có người cho là dân làng thù nhau mà cắt để gây vạ cho nhau, nhưng chắc không phải thế, vì chỉ bọn nào đó thấy giây đồng là thứ khi vật bán được tiền, mới lập tâm cắt trộm mãi như vậy. Nếu bảo là thù nhau thì sao giây điện tín không cắt, cứ cắt giây điện thoại mãi.

Mong rằng một ngày kia cũng tóm được những quân bất lương ấy.

Tin Saigon. — Ở Saigon chẳng mấy ngày là không có đám đánh nhau chí mạng.

Chiều hôm 13 Mars, có mấy người Khách vì chuyện đàn bà mà đánh nhau kịch liệt. Khi lính tuần-cảnh tới nơi thì đã thấy một người Khách đàn ông bị thương chết, một người Khách đàn bà và hai người Khách đàn ông bị trọng thương. Một người cảnh-sát Tây là M. Pascal điệu một tên thủ phạm về bóp thì bị nó lấy kéo thợ cạo đâm phải một nhát. Bọn đánh nhau ấy nhiều đứa đã bắt được rồi.

Cuộc Tang Thương

(Xã-hội Tiểu-thuyết)

ĐẶNG-TRẦN-PHẤT soạn

114 trang — giá ..... 0$80

Tiền cước, mỗi quyển. . 0 . 14

Ai muốn mua xin viết thơ cho *M. BÙI-XUÂN-HỌC*, Trung-Bắc-Tân-Văn Hanoi.

Có gửi bán tại hiệu Hội-ký, 34, Rue Carreau Nam-định.

Mua buôn có trừ hoa-hồng. 3520

phải đổi đi phủ Phú bình (Thái-nguyên) thay M Lê-Tụng tri-phủ hạng nhì lại đổi về Yên-khánh.

Lưỡng tương hoán cải. — M. Ng-duy-Hiều, Hậu-tuyển Sơn-tây và M. Ng-hữu-Thăng, hậu-tuyển Bắc-giang nay đổi lẫn cho nhau.

Ngạch tòa Sứ. — M. Đỗ-duy-Chính thư-ký hạng nhất ngạch tòa Sứ được nghỉ thêm hạn một năm nữa kể từ ngày 15 Mars 1923.

Phòng khám bệnh

của quan Thầy Thuốc tây

Phố hàng Điếu nhà hỏa (Rue des Pipes) số nhà 9, ở Hanoi.

Buổi chiều nào cũng khám bệnh từ 2 giờ đến 4 giờ, trừ chủ nhật và ngày lễ.

Phòng nuôi người bệnh, rất sạch sẽ. Chữa các bệnh người lớn và trẻ con.

3502

Hội đua xe đạp — Cuộc đua xe ngày chủ-nhật vừa rồi thật là vui vẻ chẳng những vì số người đến thi và số người đến xem đã đông mà lại được chiều giời mát mẻ không nắng mà cũng không rét. Các quí quan các sở đến xem đông mà người Annam mình cũng vậy.

Cuộc chạy thi chắn cũng vui lắm. Nếu không có một người ngã xe mô-tô bữa đó thì thật là hoàn-hảo, mãi đến 6 giờ 15 mới tan. Bản báo nhắc lại rằng đến chiều chủ-nhật 18 Mars này hồi 3 giờ lại có cuộc đua nữa. Cuộc thi chạy 100 kilomètres trước đã định đến ngày 18 Mars thì nay lại hoãn đến ngày 25.

Tiền trợ cứu. — Cấp 20 đồng cho Mme Trịnh-thị-Thu quán làng Cẩm-gia, tổng Đa-gia, huyện Gia-khánh (Ninh-bình) là vợ góa của người bếp khố xanh Ng trọng-Nhân mất ngày 28 Janvier 1923; 15 đồng cho Mme Vũ-thị-Thoan quán làng La khê tổng Hạ bạc huyện Yên-hưng (Quảng-yên) là vợ góa người bếp khố xanh Phạm-v-Hiến mất ngày 20 Décembre 1922.

Ngài đã đi coi trò:

BỘ ÁO KHÔNG LÀM NÊN NGƯỜI THẦY TU TẠI RẠP CHỚP BÓNG PALACE CHƯA?

Nếu chưa thì nên đi coi ngay.

Nếu đã thì nên bảo chỗ quen thuộc đi coi.

Việt-Nam Thanh-niên hội. — Đến chủ nhật 18 Mars này, ở Hội-quán có ông Phạm-Quỳnh diễn-thuyết, đúng 3 giờ chiều, nói về đầu-mục «Văn-minh nước Pháp» mà ông Phạm-Quỳnh đã quan-sát được trong khi du-lịch ở nước Pháp mới rồi.

Đến 7 giờ rưỡi tối, có buổi họp chuyện nói về đầu mục «Quê-hương» bài của ông Phạm-duy-An đã làm sẵn mà chủ-nhật trước chưa giảng được. Xin mời tất cả các quí-vị hội-viên lại dự-hội hai bài diễn-thuyết với họp chuyện hôm ấy, những bài này thật là hay lạ lắm.

Nay đã cáo thỉnh chung ở trong các báo thì không có thơ mời riêng từng người; vậy xin các ngài nhớ đến cho.

H. V. N. T. N. lại cáo.

(Xem trang thứ ba, cột thứ hai).

18

NỮ-TRINH-THÁM

THUẦN-PHONG dịch thuật

Truyện mấy nhà nữ trinh-thám, khéo đem cái tâm tư tinh một cái thủ-đoạn khôn ngoan, đổi dạng thay hình, khinh thân mạo hiểm mà khám phá được mấy cái kỳ án. Xem truyện này đủ biết cái tài thám ẩn trích tinh, bọn quần thoa cũng không nhường gì các nhà đại trinh-thám xưa nay vậy. Cho hay yếu liễu tơ đào vốn chịu tinh-anh trời đất; đừng nghĩ lòng lan tính huệ không bằng đảm lược nam-nhi.

Xem đồng hồ bấy giờ đã hai giờ sáng. Sử-sam ra ngoài, sai con Thị-tỳ sắp sửa món ăn lót dạ, xong lại vào nghe chuyện với chúng tôi.

Nàng Tuệ-châu kể tiếp rằng:

Chiều hôm ấy, Trưởng-phu sang thăm Ẩn-phu. Ẩn-phu ngồi ở trong buồng, gọi Trưởng-phu vào nói chuyện. Trưởng-phu vào đến cửa, trông thấy Ẩn-phu trên đầu bó mấy thước lụa, ngồi ở trong màn, nói với Trưởng phu rằng:

Hôm qua ta cưỡi ngựa ra chơi cửa nam; chẳng may ngã ngựa vỡ đầu, hôm nay còn đau lắm. Cháu ạ! Ta nghe bên nhà cháu độ rày xảy ra nhiều việc quái dị lắm, chuyện ấy có thực không?

Trưởng phu thưa rằng:

Có! Nhân đem chuyện nói hết cho nghe.

Ẩn-phu rằng:

Việc ấy hoặc là bởi cừu-nhân làm ra. Cháu nghĩ thế nào?

Trưởng phu nói:

Cháu đã định sang Thường thục ở với chị cháu. Chị cháu dẫu có viết thư tỏ ý không thuận; nhưng ở nhà thì sợ lắm. Biết làm thế nào?

Ẩn-phu ngẫm-nghĩ hồi lâu mà rằng!

Ở nhà còn có họ hàng thân-thích mà quân-gian con xương cuồng như thế. Huống chi sang Thường-thục, quê người đất khách, chẳng thêm khó ra sao? Ta đi nó cũng theo đi. Xa lạ lại càng nên ngờm quân gian mưu hại. Còn như chị cháu chẳng qua một người con gái, lại làm lẽ mọn người ta, che chở cho ai thế nào được. Vậy ta nghĩ: Cháu ở nhà quân gian còn không biết thế nào mà trắc lượng, chớ cháu mà sang Thường-thục, thì có lẽ nguy đến nơi ngay. Cháu nghĩ thế nào?

Trưởng-phu ngần ngại mà rằng:

Cháu ở nhà lo sợ quá chừng! ăn không ngon mồm, ngủ không yên giấc, cho nên mới phải nghĩ kế ấy, chớ thực có thích chi đồng đất nước người.

Ẩn phu nói:

Phải! Thế nhưng sau này nếu có xảy ra việc gì nữa, thì chi bằng cháu di cư sang ở với cậu đây. Nếu không bằng lòng, thì cậu sẽ sang ở với cháu. Như thế vừa hay vừa tiện, cậu sẽ vì cháu mà trinh-thám quân-gian!

Trưởng-phu nghe nói, mừng rỡ mà rằng:

Nếu thế thì hay lắm! nếu được thế thì hay lắm!

Hôm ấy lúc về, Trưởng-phu liền đem chuyện nói với Rao-bảo. Rao-bảo gạt đi mà rằng:

Nhà cậu chật, ta ở sao vừa; mà thẳng-hoặc có quân-gian ra thì dù cậu ở nhà ta, tuổi yếu mình già, làm trò gì được. Cậu chẳng qua chỉ nói khoác đó thôi!!

Lúc đó, con thị-tỳ đã bưng cơm rang đến, chúng tôi liền ngồi cả vào bàn ăn. Tắm nước xong, chúng tôi lại giục nàng Tuệ-châu kể tiếp.

Nàng Tuệ-châu lại kể tiếp rằng:

Bấy giờ có một bà-lão ở Giang-bắc, tên là Ngụy Uẩn, tuổi ngoại sáu mươi làm mướn nuôi thân, ở trọ một cái nhà tranh, ở phía nam thành Vô-tích. Minh già tuổi yếu, may nhờ người giới-thiệu, được vào phục-dịch trong nhà Tri-sinh. Tính nết Ngụy-uẩn thô-lỗ ngu-si, động cất đến việc gì là hỏng việc ấy, được ba ngày, mà Tri-sinh phải sinh chán, liền ruồng rẫy đuổi ra.

Ngụy-uẩn không thuận kêu rằng:

Tôi bây giờ nhà cửa không có, con cái cũng không, chủ-nhân mà đuổi tôi ra, thì tôi ăn vào đâu ở vào đâu cho được. Nói xong nằn nì kêu khóc nhất định không đi.

Tri sinh nghe nói, ái ngại thương-tình, liền đánh mối cho sang ở với vợ chồng Rao bảo.

Nhà Rao bảo bấy giờ đương không ai phục-dịch, nên cũng phải tạm nuôi lấy người sai.

Ngụy-uẩn mắt lòa chân chậm, dạ tối tính ương; sai một việc, hỏi lại hai ba lần; đi một bước, nói ba năm bảy tiếng! Thế nhưng làm ăn chịu khó, kỳ cụi suốt ngày, cho nên cũng không đến trái lòng gia-chủ.

Mấy ngày hôm sau, Rao-bảo dậy sớm. Sai Ngụy uẩn xách nước tưới hoa; loạng quạng thế nào, có một chậu hoa mẫu-đơn của Rao-bảo quý nhất xưa nay thường tự tay nhặt nhỏ vun phân thì Ngụy-uẩn nhỡ tay làm vỡ tan ra từng mảnh.

Rao-bảo thấy thế, giật mình sợ hãi. Liền lấy một cái chậu khác; bốc đất cũ mà trồng lại cây mẫu-đơn.

Hôm ấy cách với ngày đuổi con tiểu tỳ về, tính đã được bảy ngày chẵn. Trưởng-phu xin phép nghỉ nhà dưỡng sức, đến nửa buổi thì thấy Tử-ngạn đến. Nhân rồi, rủ nhau cùng sang chơi Huệ-sơn. Nhân giữa vào tiết thanh-minh, nên Trưởng-phu cũng bằng lòng đi, xem hội Đạp-thanh nhân thể. Trời quang mây tạnh, gió mát cỏ xanh, tầm mắt bao la, bước đường thong-thả. Hai người cùng nhau, khoác áo dắt tay, vừa đi vừa nói chuyện, bao nhiêu nỗi tơ lòng rối bời, dường như tán-mạn trên không. Đi chửa được mấy dặm đường, bỗng có một người nhỏ nhắn lanh-chai, đi theo dò hai người từng bước. Tử-ngạn nhanh mắt, trông thấy sinh ngờ; liền kéo Trưởng-phu ngồi nghỉ bên đường, thì thấy người ấy băng băng chạy đi thẳng. Bấy giờ Tử-ngạn mới bảo người ấy, cũng là người đi xem hội Huệ-sơn. Hai người ngồi nghỉ hồi lâu, dậy đi được chừng nửa dặm đường, thì lại thấy người lúc nãy bây ngồi dựa dưới hàng cây, trông thấy Trưởng phu cùng Tử-ngạn đi cũng cứ ngồi yên không đứng dậy. Hai người đi chừng nửa dặm đường nữa, ngảnh cổ trông lại, thì lại thấy người ấy rẽ đám đông chạy đến sau lưng. Trông thấy mặt hai người, lại lẩn đi về phía tây-bắc.

Trưởng-phu cùng Tử-ngạn đến Huệ sơn xem hội một lúc, rồi vào uống nước ở cửa hàng Vân-khôi-lâu. Lạ gặp một ông già, lúc ra về, ông già cùng đi với hai người, ước chừng nửa dặm đường rồi rẽ sang lối khác.

Hôm sau, Trưởng-phu sang thăm Tử-ngạn, gặp ngay lúc Tử-ngạn về làng mới đến. Đi xe vào cửa, Tử-ngạn đưa cho người phu xe hai hào. Người phu-xe đã đi rồi, Tử-ngạn liền rủ Trưởng-phu sang uống rượu ở nhà cao-lâu, lúc về đã quá trống canh một.

Trưởng-phu về đến nhà, Ngụy-uẩn liền trao cho một bức thư của Lư ri-nương gửi đến. Trưởng-phu vội-vàng bóc thư ra đọc. Thư rằng:

«Nơi ăn chỗ ở, chị đã thu-xếp xong «cả rồi, từ hôm nay cho đến ngày «rằm, em phải di-cư sang với chị. «Sau hạn ấy thì chị sẽ sang Hồ-nam «vắng, không có ở nhà.»

«Chị em:

«Lư-ri-nương thủ bút»

(Còn nữa)

CYCLISTES!

Hai tên bị khổ sai đã bắt được. — Tên Phạm-văn-G n tức Tý và Ng-v-

Nghe đâu ông giáo kia đã làm đơn trình. Vậy mong rằng quan trên xét

nghỉ; trong đám rước thì nào cờ nào quạt, nào lọng, nào tán nào đồ bát-

Cuộc thi vẽ kiểu

CÁC CUỘC ĐUA XE

Elégante
Garantie?

La bicyclette J. B. LOUVET, entièrement soudée à l'autogène. Roulements rectifiés, vous offre tous ces avantages.

EN VENTE CHEZ :
ANSTETT & Cie
Avenue Paul Doumer,
HAIPHONG

NGUYỄN-HỮU-THANG & ĐỖ BÌNH-ĐẠT
45, *Bd Boulard de Lagrée,*
HANOI

HIỆU BÀO-CHẾ MONTÈS

DẦU-GAN-CÁ-VIÊN :

Chữa bệnh đau ngực, rào phổi, ho khan, bỏ-ti-vi, ván ván ; người ta thường mắc phải trong mùa nay.

Thứ dầu nguyên : 1$75 một lít, 0$90 nửa lít.
— viên : 0.90 một lọ, dùng uống được 12 ngày.

Độ này tiết giới thay đổi thất thường có nhiều người ốm!

Nhất là bệnh Grippe (sốt-bo-eum). Ban khắp cả thân-thể, rức đầu, sốt-ho, đau cổ họng, đau ngực ; nếu không biết cách chữa những chứng ấy, thì chết, người như bỏ ! Nếu ai phải uống thuốc tổng ly. Hai đứa đều phải giải xuống tỏa Nam-ân Nam-định cả.

Sở Mật thám. — M. Trần-đình-Ninh được bổ làm mật-thám ăn công nhật, lương mỗi ngày là 1 đồng

Xe đụng nhau. — Sáng thứ ba hồi quá 11 giờ, có một cái xe ô-tô số T 481 với một cái xe song mã đụng nhau nhau. May người không việc gì, chỉ vỡ mất cái kính chắn phong mà thôi.

MỚI XUẤT BẢN SÁCH

LUẬN - NGỮ

Của ông cử Dương-bá-Trạc dịch

Giá mỗi quyển : 0$20

Ai muốn mua hay là hỏi gì thì xin cứ viết thư cho ông quản-lý nhà in của bản quán là :

Monsieur Hồ-Xuân-Trạch
63, Rue du Coton, Hanoi

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Cuộc đua ngựa lần thứ năm. — Đến kỳ ngày 18 Mars thì có những ngựa của các chủ chường ngựa sau này thi tài :

Giải Le Justicier

Tên chường ngựa :	Tên ngựa :
France	Chocolat
Croissant	Sidi
Blanche	Chatouille
»	Gondolière
Ng-huy-Hợi	Etoile
Bạc-Viên	Long-Cầu
F. Dieu	Sách thổ
Lanoue et	Diédé
Ng văn-Nhan	Alba
Q. L. Thanh	Torline
Lê-đ-Tiến	Long-ma
du Cua Cam	Phố da
Roché	Espoir

Giải Tremblay

Britannia	Hève d'or
Blanche	Zaza
»	Corsaire
D. K. Long	Zèbre
Cyrnos	Pérard

Giải La croix de Berny

Blanche	Azzac
Ng-huy-Hợi	Long sơn
Bạc-Viên	Dich-Lư
Lê-đ Tien	Long ma
D. K. Long	Sept Peg
Cyrnos	Pacha

Giải Chorgeurs Reunis

Blanche	Chalou lie
»	Condottière
Ng-h. Hoi	Fol amour
F. Dieu	Sích-Thổ
Pélissier	Đông-Triều
D. K. Long	Coco
Roché	Begnin
Cyrnos	Nankin

VĨNH-YÊN (BẠCH-HẠC)

Tự xưng là hòm xám. — Vừa đây ở làng Bạch học mới xảy ra một cái chuyện, khiến cho những người thức giả ai cũng phải ghét, phải bỉ cho kẻ hung-bạo, không còn nghĩ tới đạo-học gì cả.

Nguyên là một người kia có một đứa cháu học ở trường Pháp Việt. Đứa cháu ấy tuổi đã lớn, theo học ở lớp dự-bị, học kém mà tính lại hướng bình. Một bữa nọ, nó không thuộc bài, ông giáo mắng thì nó gân cổ cãi lại một cách rất vô lễ. Sau nữa theo lệ của nhà trường không cho học trò nghỉ trong những dịp lăng vào đám, thì ông giáo không cho nó xin phép nghỉ ngày hôm ấy. Đến buổi chiều nó cứ tự tiện nghỉ học, thì ông giáo có ghi tên vào sổ nghỉ không có phép và đe đuổi nó.

Tan buổi học chiều, người bố đem ngay chiếc đến tận nhà ông giáo, lại đem vô số người nhà đến đấy ngoài cửa mà nói hỗn và đe gây sự. Rồi gầm hét lên rằng : đừng có trèo vào hòm xám đây. Ối ! cứ xem ngay người ấy tự nhận là loài vật rừng, thì đủ biết là người bay là thế nào vậy.

Có con cháu đi học mà đối với ông thầy như vậy cũng kỳ thay ! như vậy thì mong sao con khá sao được ?

người được.

Phong-Châu lai cảo

SƠN-LA

Hỏa tai. — Đêm hôm mồng 6 sang ngày mồ 7 tháng giêng ta, tức là 21 Février 1923, hồi 1 giờ đêm, thấy lửa bốc tự nhà tên Nèn ở cạnh trường học châu Yên, lửa cháy lan sang nhà bên cạnh, gặp lúc gió to ngọn lửa bốc đỏ cả quá không sao chữa được, trong 45 phút đồng hồ cháy hết 16 nóc nhà tranh, may không hại đến một người, song lợn gà chết hại lắm thiệt hại đến hơn 5,000 đồng. Trong lúc lửa cháy, tiếng kèn khóc rầm rĩ, trống đánh liên thanh nghe rất thảm, 16 nhà khổ chủ ấy chẳng chạy được gì cả, nhà nào cũng cháy hết thóc gạo mới gặt vụ tháng mười vừa rồi tích vào lẫm mà chẳng lấy ra được chút nào cả.

Hiện nay những chủ nhà bị cháy ấy vẫn chưa có nhà ở, ước-ao quan trên xét đến tình trạng đau đớn ấy mà trợ-giúp cho ít nhiều thì dân sự được đội ơn vô cùng.

Nghe đâu quan chánh châu Mai-sơn đã có bẩm xin trợ cấp cho dân, song chưa biết thế nào.

Minh-Khoi lai cảo

HƯNG-YÊN

Làm chay. — Bản quán tiếp được bài sau này :

Tối hôm 25 tháng giêng Annam ở chùa Hiến thuộc làng Mậu dương có làm chay cho sư cụ rất to. Nguyên sư cụ xuất gia đầu phật từ khi hãy còn nhỏ ; nấu sôi đưa muối chẳng hề bợn chút trần ai, kinh kệ dầu đêm vẫn giữ một niềm thành khi đã chay chẳng kiêm phật, nói lời từ bi thật là một vị chân tu. Tháng mười năm ngoái bỗng dưng cụ bị bệnh không dậy một tháng mà cụ đã từ giã cõi trần, thuyền chèo một lá, nhẹ nhàng chỉ kẻo tây phương. Khiến cho các vãi các sư luống những đau lòng khi vĩnh-quyết. Nhân nay đặp tuần bách nhật, các sư các tiền đượng mới đàn tràng, tụng kinh niệm hồi, để cầu cho vong linh cụ ngỗ hầu được lĩnh độ tiêu sinh, nào cháo bà thí, nào đàn mõng sơn, nào phá ngục, nào gọi đò, các sư các giá công những thiện nam tín-nữ đến lễ bái rất đông, tiếng Nam-vô xen lẫn với tiếng chuông tiếng trống, khiến người viếng cảnh chùa phải chạnh lòng nhớ đến một vị chân tu.

Hội đồn nhà Đà. — Năm nào cũng vậy, cứ từ mồng một cho đến mồng mười thì dân làng mở hội. Hội này tuy không được vui như các hội chùa Hương và phủ Giầy, song khách thập phương đến lễ cũng đông đúc lắm. Từ mồng một đến mồng tám thì trong đến lễ lễ chèo hát và bày ra những các trò vui, những thanh đồng đạo quan đến lên đồng lên bóng rất nên vui vẻ. Ngày mồng 8 thì tranh kinh rước nước, mồng 9 thì rước niềm, vui nhất là ngày mồng 10 rước xuất đi đi qua khắp các phố, các nhà trong thành-phố thì hầu khắp bày lễ bái vọng, pháo nổ vang lừng, trăm bay nghi ngút, trông rất là tế chỉnh ny-

Hội Khai-trí tiến-đức mở cuộc đấu-xảo mỹ-thuật

Hội Khai-trí tiến-đức định mở một cuộc đấu-xảo mỹ-thuật để giúp cho các nghề khéo nước Nam chấn-hưng lên và giữ lấy lề lối đẹp của các tay thợ giỏi đời xưa.

Cuộc đấu-xảo này là đấu-xảo các mỹ-nghệ có thực dụng, vì Hội Khai-trí xét nghĩ rằng về các kiểu nhà đẹp, chỉ cái đồ dùng khéo cũng thuộc về mỹ-thuật như chạm phỏ tượng hay là vẽ bức tranh vậy. Thế nào gọi là mỹ-thuật ? Mỹ-thuật là chế ra một cái đồ gì phải sáng nghĩ cho thành-thực, phải diễn tả cho thiên khéo, phải định cho rõ ràng đồ ấy dùng để việc gì, về chế tạo làm sao cho xứng đáng với việc ấy, lại phải lựa chọn cái vật liệu gì mà làm cho được thật xứng-đáng. Nói tóm lại thời một cái đồ gì, muốn cho có thể gọi được là đồ mỹ-thuật, phải làm thế nào cho không thêm không hớt được tí gì, nếu thêm hay bớt thì nó giảm mất cái hình dáng ý-tứ đi. Bởi thế nên cho tưởng rằng cứ tô-điểm nhiều là đẹp đâu, thường có khi làm rậm nét quá lại mất cả cái vẻ điển-hòa mà làm giảm mất tinh-thần đi.

● Tuy Hội Khai-trí định mở riêng cuộc đấu-xảo này cho những tay thợ khéo trong nước, nhưng khó-ở phải nhiều tay mỹ-thuật đại-gia ở trong nước dự và những bức họa, những pho tượng không nhận đâu. Nhưng Hội thiết nghĩ rằng đời nào cũng vậy, nước nào cũng vậy, gây nên một nền mỹ-thuật có đặc sắc phần nhiều là ở công-phu những thợ-thuyền mà ra. Thử trong xã nhìn rộng ra các nước Đông Tây, mà xét xem những đời mỹ-thuật rất thịnh, có phần phần nhiều là gốc ở các nghề thực-dụng trong dân-gian không ? Vậy thời cuộc đấu-xảo này phải lựa lọc lấy những đồ giản-dị để coi, nhưng hình-thức phải cho xảo-và phải cho thiết-thực với sự thường dùng. Ở Bắc-kỳ ta cũng như ở Đại-pháp và ở các nước, lúc đầu bao giờ cũng phải lựa-lọc như thế. Vậy thời nào là những tay thợ khéo trong nước, nào là các ông chỉ ông phó các nghề, nên gắng sức mà chấn hưng cho các mỹ-nghệ ở xứ này ! Nên tỏ cho bọn tân-niên sau này biết rằng : *phải nghề tinh nhất thân vinh*, và ở đời không gì quí bằng làm được cái đồ hay đồ khéo.

Ngày nào mở đấu-xảo và kỳ-hạn bao nhiêu, sau này Hội sẽ công-bố, nhưng hiện nay ai muốn đấu-xảo và định đấu-xảo gì, xin cho Hội biết trước, hoặc có hỏi han gì xin cứ viết thư cho Hội.

● *Hội Khai-trí thông-báo*

sách thì đấu mà chẳng có, song có một điều kỳ-dị muốn nói ra đây để các nhà sùng bái đều biết rằng : Đền này cũng là một chỗ anh linh, và lại là một nơi thắng cảnh, trên có tòa đền lộng lẫy, dưới có hồ bán nguyệt mênh mang, lại thêm lắm cảnh tượng nên thơ của các bậc tiền-nhân thuở trước, nay hãy còn dấu tích ở đất Hiếc-nam. Lê-ngọc-Ỷ lai cảo

Hội Trí trị định lệ kỳ-niệm. — Trong kỳ đại-hội-đồng tháng giêng lấy vừa rồi, hội Trí trị có định đến 10 Mars làm lệ kỳ-niệm hội, song xét đến quỹ thấy còn ít lắm và cũng còn nhiều việc quan trọng phải tiêu đến tiền, nhất là việc ở chức ban dạy học tối, hiện tây giờ không lấy tiền học phí của học-sinh thì lại càng phải chi tiêu nhiều, cho nên kỳ hội-đồng thường-nguyệt bỏm đầu tháng vừa rồi định đình lệ kỳ-niệm đến khi nào quỹ của hội được sung túc bon sẽ bàn lại.

PHỦ-LÝ

Nạn ô-tô. — Việc người nhà quê bị xe ô-tô đè phải, mà bắn bảo đã đăng trong số báo ngày 12 Mars vừa rồi, thì ra người bị thương ấy mang vào nhà thương được một lát thì chết.

Hỏi ra thì người ấy tên là Ngô-văn-Nhỡ, quán xã Lam-cầu huyện Duy-tiên, làm thợ mộc. Còn việc đó thì chưa xét ra là lỗi tại ai.

Mất trộm. — Đêm hôm thứ sáu trước kẻ trộm trèo vào nhà ông Phan-Chỉ, ở phố Giốc-bộp, lấy mất quần áo đồ vật, chừng cũng khá khá. Nhà ông phán này ở phố ấy, thì đầu phố là bốp phốt-tỉ, giữa phố mà ngang xế cửa nhà ông phán là nhà Lý-trưởng sở tại, vậy mà kẻ trộm táo gan dám trống qua cửa nhà sẵm, xem thế thì khắc biết sự tuần phòng ở các phố khác ra làm sao. Bà con trong hàng lỉnh ai có cần thì thức mà canh lấy vậy.

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các quí khách xem báo thấy có đăng cáo-bạch của bản-hiệu, đến khi đi mua lại mua ở hiệu khác, sau nhỏ mà lầm ra không đổi được, lại oán thu trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các quí-khách rõ cho về sự các ngài từ rày đã có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhận rõ.

« **Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đóng-bố ba chuồng mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54 Hanoi.** »

Nay kính,
ED. MONTÈS,
54, Rue Paul Bert, Hanoi

LỆ MUA BÁO

Xin nhắc lại để các ngài được biết rằng : tiền mua báo thì phải trả trước. Vậy các ngài quí ông nào mua thì gửi tiền cho bổ không có tiền gửi theo giấy mua thì bản-quán không kể tới. — **Mua báo thì tính từ rằm hoặc mồng một tháng tây trở đi cho tới.**

Hội Bắc-kỳ Công-Thương Đồng-nghiệp (Chi Hội Haiphong) có lời nhắc lại rằng cuộc thi vẽ kiểu nhà Hội quán đến ngày 15 Mars này thì hết hạn, vậy các nhà danh-họa, người nào đã vẽ xong kiểu xin kíp gởi thẳng về chi Hội Haiphong, cho ông Nguyễn-đức-Hân, số 81, phố Paul Doumer.

Ngoài bì xin gắn kỹ và để rõ là « Thi vẽ kiểu nhà Hội-quán ».

BẮC-KỲ CÔNG-THƯƠNG ĐỒNG-NGHIỆP

YU-WO-TSEONG

Grande manufacture de soieries
VENTE EN GROS
48, *Rue des Cantonnais*, 48
Hanoi (Tonkin)
TELEPHONE N° 266

Cô nhiều các quí khách các tỉnh mới thư về hỏi lấy hàng-hiệu, mà lại muốn hàng tốt. Vậy bản hiệu xin trình để các ngài rõ : hàng nào hiệu chuyên-trị các thứ hàng ưa mùa là hàng nào, nhiều kiểu, thường hàng có các thứ lụa tốt, mà lại rẻ hơn các hàng Bắc kỳ nhiều, thời chuyên, tinh, nghe tiếng quế, ở xa, thư hàng Saigon nhiều. Duyên tình, trong cần chân, lương, v. v. Những hàng này nên hiệu bán buôn cả, song bé mua lẻ cũng có ở bên này, hoặc mua nhiều về dùng thì bản hiệu mới bán, còn không bán lẻ hàng đi, từng vuông, từng thước mà không có nhiều mua cả. Quí khách ai có lòng tin để thì gửi thư hỏi giá hàng bản hiệu sẽ có catalogue kèm giá các thứ hàng để quí khách xem rồi gửi thư mua gửi thư sau.

Có nhiều hiệu khác mua nhiều của bản hiệu đem về tại gửi giấy hiệu khác nữa, làm cho quan giá trị nhiều của bản hiệu đi. Vậy quí khách mua nhiều nên cẩn thận xem kỹ đầu gửi ra đến sau cho bản hiệu đúng. Kẻ lẻ nhiều khách hiệu, nên nhắc tại giấy gửi để người thì không lỡ tốc.

Vậy một số nhiều các thứ hàng tốt một vuông, đẹp lắm, rất lắm mới giá tính rất phải chăng, nhưng lại nên thì nhiều lắm nguyên "sai lỗ" các nhiều, nên thì nhiều vì quí ngài hiệu nào cần mua thì gửi thư hỏi giá trước ; Cho Bản Thương ; nên thì tự nhiều ; Du-Hương ; lên là bản hiệu đã nên mua. Xin các quí hiệu nên hỏi và mua quí khách quang cố

Nay kính,
TE WU TSEONG

TRẢ TIỀN BẰNG CON-NIÊM

Những quí-khiên trả tiền ngay bằng con-niêm, sự ấy thật cho bản-quán lắm. Vậy có ai trả tính các ngài trả ra những tiền đó cho ở, con thì bản-quán không nhận tiền gì trả bằng con-niêm cả.

SĂN-NHIÊN

Tối thứ năm 15 Mars 1923

THẠCH LIÊN ỨNG MỘNG

Những tích này trước đã diễn một hai lần, nhưng lần này bản-hội chọn vai đào vai kép thật đích-đáng, làm trò thật vui thú để hiến các quí-khách trong cuộc tân xuân.

Tối thứ sáu 16 Mars 1923

Diễn hai tích :

Một tích chèo khôi hài — *Một tích tuồng rất khó*

Tích thứ nhất

QUAN - ÂM THỊ - KÍNH

(Toàn chèo)

Diễn từ chỗ Thị-Kính mắc tiếng oan ở tu, cho đến chỗ Thị-Mầu lên chùa phải lòng tiểu. Sự tích rất là thảm, rất là buồn cười, rất là lẳng lơ, thật là một tích hát nhiều thứ giọng, nhiều lối hát.

Tích thứ hai

LA - THÔNG TÁO BẮC

(Liên hồi)

Diễn chỗ vua Đường năm mộng bị Tiết-nhân-Quý cứu giá. — *Trình-giáo-Kim làm mối.* — *Tiêu-thu mật lọ kết nhân duyên. Sự tích rất vui, toàn đào, kép trẻ con đóng trò rất khéo.*

Tối thứ bảy 17 Mars 1923

ĐỨC MẪU THOÀI

PHÒNG - THĂM - BỆNH

CỦA QUAN

Y-khoa Bác-sĩ **MAURICE LOUBET**

Thương-khu đã nổi tiếng Bắc đầu bội-tinh. Nguyên chuyên về ngoại khoa tại bệnh viện Tunis, Fez, Rabat, Casablanca Port-Said đã cấp Bằng

Người k-sơ, hô-sinh, chữa mắt nổ các lứa bệnh lậu bệnh giang mai

Giờ khám bệnh : Buổi sáng 7 giờ đến 9 giờ
— chiều từ 2 đến 17 —

KHÁM BỆNH : Giá 3 đồng một lần.
XIN GIẤY LẠM CHỨNG : Giá 1$00
Phòng thăm bệnh tại ĐƯỜNG GIA-LONG, 23.
SỐT NÓI SỐ 236

2018.

TRANH VẼ

Bán buôn — **Bán lẻ**

Bản-hiệu mới về đã mới in được nhiều thứ tranh thủy-mục vẽ tranh thuốc theo lối mới, rất đẹp và rất nhã. Lại có nhận vẽ các kiểu như là : kiểu thêu, kiểu dệt, kiểu đen, kiểu giấy cườm vân vân.

Lại có nhận bán truyện SONG PHƯỢNG KỲ DUYÊN của ông Nguyễn-đỗ-Mục nữa,

HOÀN-VĂN

Vẽ tranh, vẽ kiểu xé sổ trapho-chân
73, Phố Hàng Bông, Hanoi

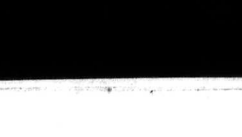
Các ông chủ nhà, các ông thầu khoán và các ông buôn-bán !

Các ông nên xem cả các hạng sơn, chỉ có thứ này là tốt hơn cả, bền hơn cả ; vì thứ sơn STANDARD này là thật sơn tây của những tay *chuyên-môn người Đại-pháp* chế ra.

Nên hỏi giá ở « *Société Française des Couleurs et Peintures Métalliques STANDARD* », **Julien & Fortin**, số 8, đường Gia Long, Hanoi. 2063

KÍNH KIỂU MỚI

Thứ Kính này đeo xướng mắt, giáng xinh đẹp, chắt kim trong,

Cọng vàng . . . . 8$00 cả cước.
Cọng bạch kim . . . 2 . 50

Mài là Cam và đen.

Bán tại :
TONG-YUNE-TAI
49, Phố Hàng Ngang — HANOI.

2049

Do Mr. Phi Vu Tuan (Petrus Ky '67) scanned and uploaded to the Internet. Thanks to Mr. Huynh Van Chi, Kho Sach Xua Quan, Ca Mau, Vietnam for providing this book.

Bàn-hiện chưng ra về ngoài đóng đồ gỗ xưa nay, vẫn có tiếng đóng nhiều đồ gỗ thực kĩ, gỗ thực tốt, các quý-khách muốn đóng kiểu nào, thứ gỗ gì, thì bản-hiện đóng đúng theo thứ gỗ của quý-khách xét-xem. Không đám pha thứ gỗ khác. Bản-hiện đóng đủ các kiểu mẫu như là đồ bày trong nhà, Salon, Buồng ngủ, Buồng ăn, Buồng tắm, Cửa sổng, Cửa kính, Sập chân quỳ to nhỏ, Sập sập, Giường nằm, Tủ-đứng.

Bản-hiện mới in xong Catalogue, nhưng khi nào chưa được các quý-khách ở xa gửi muốn xem Catalogue đó mà đề gửi, thì xin có viết thư cho Bản-hiện thì Bản-hiện xin gửi ngay đến tận nơi các quý-khách ở đó biếu các quý-khách xem, các quý-khách có viết thư xin đem tới cho 6 centimes pour đề dán vào Catalogue đó gửi đi và đề tiền lô-phí đi gửi hộ.

LIU-BÁ-VI, Propriétaire
VĨNH-XƯƠNG
55, Rue Fellonneau tức là phố *Lo-sẽ*, *Hanoi*
2081 ● Téléphone N° 218

CỬA HÀNG
CHIONG-HUD FRÈRES
BORDEAUX HANOI HAIPHONG

RƯỢU VANG — RƯỢU MÙI — ĐỒ HỘI THỰC-THẦM ĐỂ THÊM
Hiệu buôn bán đứng đắn thật-thà — Hiệu mở ra ở xứ Bắc kỳ từ năm 1890

Có lời bà con cùng bạn hàng bản-quốc biết rằng : nhân dịp tết ANNAM bản-hiện có sang nhiều thứ rượu vang uống thơm ngon thật tốt, rượu vang quý thơm hạng, rượu sâm-banh rất ngon, rượu mùi đủ các thứ rất quý, cùng kẹo chocolat với mứt lắm bánh thứ quí bán giá hạ hơn tất cả các nơi khác.

Vì giá đã tính ha rồi nên bản hàng đến mua không bớt nữa. Mà bản hiệu đoan rằng các thứ hàng bản hiệu bán là thực hiệu cả.

Xin các bạn hàng có lòng yêu đến mua thử để nếm mùi cho khỏi quá luôn thể !!!

3075

TRẢ TIỀN BẰNG TEM (timbres)

Trình các ngài duyệt-báo rằng : phàm những số tiền quá hai hào (0$20) trở lên, thì xin gửi bằng măng-da (mandats-postes) ; chứ đừng gửi bằng timbres.

Những số tiền trong hai hào mà trả bằng timbres xin gửi bằng lem giản thư (timbres-postes), tư thứ 0f.10 (0$04) trở xuống chớ đừng gửi bằng timbres-quittances, timbres-proportionnels hay là timbres de dimension.

(Phố Hàng-Hèm)
HANOI

Kính trình các quý-khách biết chỗ rằng : Bản-hiệu xưa nay vẫn chuyên nghề làm sơn về các thứ đồ gỗ như là tủ, hòm, và tối Annam ưưa là các thứ : hay, hộp, trạp, quả, văn văn.

Các thứ đồ nết như hoành-phi, câu đối, cuốn thư cũng các thứ trang-trí bằng sơn-sẽ vẽ vàng kính hay là vẽ vàng vải và các thứ ghế bàn nốn bằng song làm đúng kiểu chắc chắn, cẩn-thận sơn bền mới trắng rất nữa.

Bản-hiệu bán buôn và bán lẻ ; Lại có bán đủ các thứ hàng Saigon hàng tốt, hạ giá hơn các nơi.

Các quý-khách ở xa muốn mua gửi giấy về là có hiệu ấy là tính giá phải chăng và gửi hàng lĩnh cách lĩnh hóa giao ngân (Contre remboursement).

Xin các quý khách chiếu cố.

2037

奥同源

Kính trình để các quí-khách biết cho rằng bản-hiệu chúng tôi vẫn chuyên các vị sạ-? kim-hoàn này, đã ngoài hai mươi năm uy nghề làm mỗi ngày càng tinh xảo thêm ra, lại chịu cải-thế cho kiểu vòng, nhẫn hoa hoè, khuy-áo, dây đeo cổ, qai-tóm, văn văn, trắng rất là thanh nhã, theo hợp thời-thế các quí khách tiệc đẳng, nhân dịp cắp nghỉ tết Cả đến nơi, bản hiệu mới mượn được mấy tay thợ rất khéo ở Hongkong sang và mới có sang các thứ mặt kim-cương, chân-châu, ngọc-thạch ngọc ưu, kim sa, ? phách xanh-xà, ma-não và rất ngà sắc văn nữa, đồ cổ sau tinh và mới có sang nhiều kiểu vòng kiểu nhẫn mới ở ta ra, trông rất là ngoạn mục.

Xin một mấy quí khách qu bộ lại xem đó mua hay k đều hiện lúc nào cũng có hàng để thừa tiếp các quí-khách, rất là trọng-thể.

LƯƠNG-THONG-HING
Bijoutier
41, *Rue de la Soie* 41
(Tenkin) HANOI

2024

HÔTEL DES CHASSES, 18
(Phố Hàng-Hèm)
HANOI

Chỗ nhà số 82, phố hàng Trống, nay dọn một phòng riêng để tùy thích các quí-khách muốn dùng riêng hẳn ở đấy cho biệt-tích hay ngồi chung ở phòng ăn cũng thế.

Người làm trong Hôtel hiệu nay đổi mới cả.

Giá bữa ăn như sau này :

Có rượu. . .	1$20
Không — . . .	0.80

3531

Nhà Bán-đồ « TĂM-TĂM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

Thường thường tôi thấy nhiều người bệnh dùng dầu gan cá thu nước kêu uống vào mỗm thấy hôi khó chịu, cho nên thường họ không chịu được mùi hôi ấy mà phải bỏ không dám dùng nữa. Và đã bao nhiêu lời cổ-động ở các báo trương người ta đã từng đọc tới, cũng vẫn biết rằng cái sự lẫn-bộ về đường hóa-học đã tìm ra cách chế lại và lọc lấy những nguyên-chất của dầu gan cá thu mà làm thành một viên nho nhỏ, để uống không có mùi tanh khó chịu, không còn thấy gì thấy vào dầu gan cá thu được là thứ sắc thực sạch, nước thực trong.

Vì các lẽ đó, cho nên chúng tôi đã chế ra những thứ dầu cá viên thực là trong sạch chẳng khác gì những thứ dầu cá đựng chai vậy, nhưng có bọc ngoài để uong cho khỏi thấy mùi tanh. Như thế thì những người dau sẽ được dùng nguyên chất dầu cá.

Trước khi ăn cơm sáng và cơm chiều mỗi bận dùng 2 viên là đủ, chỉ tiêu với ngụm nước chè hay nước là cũng được.

Giá mỗi chai chỉ có (0$90) chín hào, mà dùng lại được những 12 ngày.

Những ngài nào ở xa nhà ga mà phải chịu nhiều tiền phí tổn cho các phu trạm để nhận hàng, như thế thì thực là đắt cho các ngài quá, vậy chúng tôi tưởng các ngài nên chờ có dịp nào đi Hanoi thì đến nhà hàng Ba chuông, ngay giữa phố Tràng-tiền, số 54, đấy chính là nhà ông MONTÈS có bán dầu cá hạng đựng chai và hạng dầu cá viên.

Dầu cá của bản-hiệu thực trong sạch mà mầu nước trông thực là đẹp, giá bán chỉ có một đồng bảy hào rưỡi (1$75) một chai lít, chín hào (0$90) một chai nửa lít mà thôi

Nay kính
PHARMACIE MONTÈS, 54, Rue Paul-Bert, Hanoi

Hàng mới — Giá cực rẻ!

Bản hiệu vừa nhận được nhiều thứ satin, *la-lle*, cachemire, kim-ngân-đoạn da Mông tư cùng nhiều thứ vóc nhiều thứ tốt mà bán giá cực rẻ để chiêu hàng. Vậy ngài nào muốn dùng thứ gì xin mời lại mua ngay kẻo hết hàng đẹp.

Các thứ laine may complets và pantalons, imperméable soie để may áo đi mưa, có nhiều mùi rất nhã, xin các ngài chiếu-cố cho.

Kính cáo
NAM-THỊNH, Tailleur
SOIERIES NOUVEAUTÉS
6, Rue des Cantonnais, Hanoi

2015

Kính-cáo các ngài duyệt-báo

Hiệu tôi đã ? 30 năm làm đồ *nữ-trang* bằng vàng, bạc, thật đúng tuân những thứ ra, khéo để làm các thứ kiểu mẫu riêng của các Ngài. Bán các thứ ngọc ngà, châu chấu đúng làm mặt nữ-áo và vòng. Mới sang nhiều kiểu đúng hồ trao đổi, bao thêm điểm cẩm đeo tai, hồ tới ở các xưởng lớn bên Âu Mỹ. Chữa đồng nữ rất cẩn thận mà lại có giấy in đoan hẳn hoi. Có các thứ khăn vê xinh, cặp thị và xinh gia đồ có kiểu mới. Bán ? đồ các hạng thuốc lào đi khắp mọi nơi, thuốc nào cũng thơm mà lại không cần. Hàng bán rẻ giá, buôn bán thật thà, giới đi chiếu-cố các Quý khách nhiều sẽ xin viết thơ về.

LY-SENG-BAO
42, Phố Hàng bồ, Hanoi.

2052

PHAN-ĐỨC-THÀNH

HANOI — 2, Rue des Cantonnais, 2 — HANOI

GRANDS ARRIVAGES :

Soieries Chinoise, Française, Tonkinoise et diverses étoffes

GROS & DÉTAIL

Mới đến : Đủ các thứ hàng Tàu, hàng Tây, hàng ngoại Bắc và các thứ vải, vân vân. Lại có may quần áo ta và quần áo tây đủ các lối.

Bản-hiệu lại có bán sáng điếp Vĩnh-Thịnh-Long chính hiệu nữa.

2056

華 PAO-VA 寶

28, Phố Hàng Bồ, Hanoi

華寶行內利京東

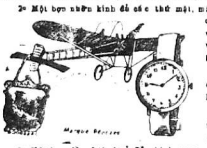
Chúng tôi kính-trình các quý khách biết rằng nay chúng tôi mới có sang :

1° Một bọn đồ ngà rất tốt, như là quả cầu chạm rồng, vòng, điếu hút thuốc lá, đũa, vân vân.

2° Một bọn nhiều kinh đồ cổ ở thời mặt, mặt đen một tráng, mặt vàng, mặt mài là cây, vân vân. Lại có cả nhiều kính gọng bằng vàng tây, gọng bọc vàng, gọng đồi mồi, vân vân, quả nước đến ba mà đeo những thứ kính này thì hợp pháp vệ sinh lắm lắm.

3° Một bọn đồng-hồ quả quít đeo tay, đồng-hồ tọa-chung, đồng-hồ báo thức, đồng-hồ chăm-cầm, vân vân.

4° Một bọn chậu sứ, đèn sứ, lọ sứ, bát sứ, bộ sứ đã thủy-tiên nay là bầy cảnh cũng được và tờ bình, vân vân.

5° Một bọn đồ mỹ thuật ở Bắc-kinh sang.

Các thứ hàng mới sang kể năm số trên này chúng tôi xin bán hạ giá, mong cậy các quý-khách chiếu-cố cho thì chúng tôi lấy làm cảm ơn lắm lắm.

Cần các đồ cổ trang, châu bảo, ngọc ngà, vàng thì không kể, chắc các qui khách cũng đã tường cả rồi.

Cần-cáo
HIỆU PAO-VA
Phố Hàng Bồ, số nhà 28, Hanoi.

2037

Thứ thuốc nước dương SIROP NOFAL là thứ thuốc tốt hơn cả

Vì những bệnh ho sổ mũi dai dẳng đau, đau cuống phổi nặng dẫn đến, thuốc ấy cũng trị được một cách rất chóng, và trừ tận gốc.

Vả, thuốc ấy lại khác các thứ thuốc dương khác, là không có làm đau dạ dày chút nào.

Thuốc mang tên CACHET NOFAL uống mỗi ngày hai cái mạng đến, làm cho phổi thêm mỗi mạnh thêm khỏe-mạnh để đủ sức mà chống lại được bệnh ho, bệnh đau cuống phổi, bệnh hư phổi.

Hiệu Bào-chế E. CHASSAGNE

59, phố Paul-Bert, *trước cửa hiệu Gô-đa và hồ Hoan-kiếm trông sang*

---

82 98

TỤC TÁI-SINH-DUYÊN

(Bộ này cũng tiếp theo sự-tích Mạnh-lệ-quân, của Lương-diệp pha-nhân là một nhà nữ-sĩ thuở xưa soạn ra. Soạn theo lối diễn-tử, nay xin dịch thành văn xuôi để hiến các độc-giả)

NGUYỄN-BỬU-NGỌC dịch thuật

Triệu-lân thấy *Mạnh-lệ quân* hỏi như vậy, bấy giờ mới yên lòng, liền thuật chuyện đầu đuôi mà rằng ;

— Số là *Đô man hung-phục* tâu với triều-đình, nói gia-quyến họ *Hùng* giam ở trong ngục đã lâu, ngày nay đăng-rũ hắn khắp bốn phương, cho nên sinh ra nhiều giặc cướp. Vậy xin chém vợ chồng *Hùng-hiệu* thì tự-khắc giặc cướp phải tan. Vả vợ chồng *Hùng-hiệu* ở trong ngục, ngày nào cũng đàn hát vui cười lại rung đùi ngâm thơ, ra ý kiêu-ngạo tự-đắc, không sợ-hãi một chút nào cả. Nếu không trừ liệt đi, tất sinh nội-biến. Bản tâu lẫy đáng lên thì *Phi-giao* phế chuẩn ngay, định đến ngày 8 tháng này hỏi đầu trảm quyết cành cắm, đem chém vợ chồng *Hùng-hiệu*. *Phi-loan* quận-chúa thì bắt phải về ở phủ Tương-vương để hầu-hạ cha mẹ đợi khi hết tang, bấy giờ sẽ liệu. Kinh, Nàng *Lương-cầm-hà* và nàng *Hang-ngọc thanh* cũng đưa con trai mới sinh thì bế có giam ở trong ngục-thất, đợi khi *Hùng-khôi-phượng* và *Hùng-khôi-thần* về đây, sẽ đem hành-hình. Thân-mẫu ơi ! *Phi-tạo* giáng chỉ như thế mà thái-hậu không biết tỷ gì. *Nguyễn long-quang* tướng-công và các quan đại-thần cũng có can ngăn mà *Phi-giao* không nghe, lại giáng chỉ rằng : Nếu ai dám tâu xin nữa thì tức là thông-đồng với kẻ phản-nghịch, cũng phải tuất xử-trảm. Thân-mẫu nghĩ như thế, còn ai dám tâu xin nữa. Ngày nay gặp thân-mẫu tới đây, họa may *Hàng* bớt phộ có sinh-toàn được chăng nhưng dùng kế chi mà cứu cho được, xin thân-mẫu phải mau mau trù-tính. Còn như công việc của con về trước thì một là họa hai là phúc, bấy giờ cũng chưa biết thế nào.

Mạnh-lệ-quân nói :

— Bây giờ không còn kế chi cho được, chỉ có một kế vào diện-tiền thánh-thượng, họa may mới cứu thoát *Hùng-vương*.

Mạnh lệ quân hỏi *Triệu-lân* rằng :

— Cố-hồng hay gàm-trâm-quan là ai ?

Triệu lân nói :

— *Đô-man hung-phục* và *Nguyễn-long-quang* tướng-công.

Mạnh-lệ-quân nghe nói, cau mày ngẫm-nghĩ : bây giờ không còn kế chi cho được, âu là ta phải dùng đến kế *Khổ nhục* (1) mới xong. *Mạnh-lệ quân* nghĩ vậy rồi, mới gọi *Triệu lân* đến gần bên mình, rồi sẽ ghé tai bảo thầm.

Triệu lân lắm-nỉ-hẳm gật đầu mà nói rằng :

— Nếu vậy hay ! con xin sang bảo trước với *Nguyễn - long-quang* tướng-công

Triệu-lân cáo-từ lui ra, *Mạnh-lệ-quân* cũng không nói chi cho *Gia tướng* công-chúa biết, chỉ bảo công-chúa sửa-soạn một tiệc rượu để đầu trông canh năm và pháp-trường tiến-biết vợ chồng *Hùng-vương*.

Rồi lâu, *Triệu-lân* lại về báo với *Mạnh-lệ-quân* rằng :

— *Đô man hung-phục* đã đem 300 cấm binh giải vợ chồng *Hùng* bá-phụ ra rồi, chỉ đợi để n đầu trông canh năm thì họ thả, ? mà cửa thành bấy giờ đóng cuội, không cho ai qua lại. Quan *Nguyễn tướng-công* dặn con mời thân-mẫu phải ra ngay, rồi ý kế thi-hành, chớ có ? hậm-trễ.

Mạnh-lệ-quân đứng dậy ra đi. *Gia tướng* công-chúa cũng lấy vạt áo mà rằng :

— Ngày nay vương-phi ra pháp-trường chắc-ý thế nào, xin vương phi nói cho con được biết để con khỏi phải lo-ngại.

Mạnh-lệ quân ứa nước mắt khóc mà bảo rằng :

— Ta đi chuyến này, hễ cứu được vợ chồng *Hùng-vương* thì ngày mai mẹ con ta lại gặp nhau, bằng không thì ta đành liều mình một chết, theo *Lương* thừa-tướng xuống suối vàng cho được ồn-thỏa. Công chúa ơi ! công-chúa cứ buông tay để ta đi, rồi yên lòng ở nhà mà trông nuôi hoàng-tử, ấy là giúp được một việc lớn cho nhà *Hoàng-phủ* ta đó !

Gia-tướng công-chúa bất đắc-dĩ phải buông tay cho *Mạnh-lệ quân* đi, rồi quay vào trong phòng, nức-nở khóc hoài. *Mạnh-lệ-quân* ngồi xe trước lại có hai công tử (*Triệu-lân* và *Triệu phượng*) cùng mấy mươi gia-tướng theo sau. Đến lồng sáng mai ban ngày. Khi tới pháp-trường, đình-liệu đồ rực, cấm-binh vây kín xung quanh bốn mặt, các tướng đều gươm tuốt trần.

Triệu-lân cưỡi ngựa đi lên trước, các cấm-binh trông thấy, kính-ngại mà bỏ rằng :

— Dạ dám hầm quốc cữu ! có phải quốc-cữu định đến tế vợ chồng *Hùng-vương* đó chăng ?

Triệu-lân nói :

— Chính phải ! Đem qua quốc-thái vừa mới tới đây, nghe tin vợ chồng *Hùng-vương* bị xử-tử, vậy có đặt một tiệc rượu để tiễn-tống, gọi là tỏ chút thân-tình.

Nói chưa dứt lời thì xe *Mạnh lệ-quân* đến. Hai anh em *Triệu-lân* đỡ *Mạnh-lệ-quân* xuống xe rồi đi đến chỗ cái cọc trói vợ chồng *Hùng-hiệu*. Bấy giờ hai vợ chồng *Hùng-hiệu* đều gọi mà nhắm mắt, nín lặng không nói câu gì.

Mạnh lệ quân không trông thấy mà rằng, chứ đã trông thấy thì cầm lòng làm sao cho được, liền khóc òa lên một tiếng, rồi gọi sen thoăn-thoắt, chạy đến ôm lấy *Vệ-đăng-nga* mà bảo rằng :

— Hỡi-ôi ơi ! Em là *Mạnh-lệ-quân* đây, xin hiền-tỷ hãy mở mắt nhìn em một chút.

Vệ đăng-nga đang mơ-mơ màng-màng, bỗng nghe tiếng gọi, mở mắt ra nhìn, trông thấy *Mạnh-lệ-quân*, tra hai hàng nước mắt, rồi lại nhắm lại, nín lặng không nói, chỉ lấy tay xua mà gạt đi.

Mạnh-lệ-quân khóc-lóc kể những nỗng-nỗi đoạn trường, và nói :

— Hiền-tỷ ơi ! Hễ ai tỷ chớ oán ai, chỉ nên oán *Mạnh-lệ-quân* này ! *Mạnh-lệ-quân* này thật đã phụ lòng mọi người ơn sâu nghĩa trọng ! Hiền-tỷ ơi ! Ngày nay em xin theo hiền-tỷ cùng xuống suối vàng.

Mạnh-lệ-quân vừa nói vừa khóc, khóc đến nỗi tất cả các quân quan đứng xung quanh đều phải động lòng xót-thương.

Hùng-hiệu thấy vậy, cũng phải kêu lên một tiếng mà rằng :

— *Mạnh vương-phi* ơi ! Vương phi có cái tài ở Kinh-thiên vĩ-địa ?, có sao lại nói quẩn như thế ! Người ta ở đời, nào ai không chết, bi hoan tán-tụ, cũng là việc thường. Tôi xin dặn vương-phi một việc khẩn-yếu này : *Đô man hung-phục* vốn có lòng phản-nghịch, trong triều chỉ có vợ chồng *vương-phi* và tôi. Nay vợ chồng tôi đã chết mà *vương-phi* cũng chết thì việc nước trông-cậy vào ai. Chết có linh gì, giống-nòi rày vận-mệnh ở trong tay vương-phi đó ! Nếu vương-phi không lấy báo *Phi-giao* hoàng-hậu biết bắt-lỗi mà trả lại quyền-chính thì *Hùng-hiệu* này ở dưới suối vàng, cũng được ngậm cười. Vương phi lại nên khuyên bảo *Phi-loan* quận-chúa, kẻo quận-chúa cứ một hại xin tự-tử, không muốn trở về nhà mình. *Hang-ngọc-thanh* và *Lương-cầm-hà* cũng đã mấy phen khóc mà chết ngất đi. Bây giờ vợ chồng tôi ra đây, chưa biết 3 mạng ấy ở trong ngục, sống chết thế nào vậy.

(*Còn nữa*).

(1) Khổ-nhục nghĩa là chịu đau-đớn khổ sở đến thác-thôi.
